

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/846
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.7.2024/49
Karar Numarası : 2024/706
Başvuran : M. S. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Samsun İl Jandarma Komutanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın hastane sevki sırasında jandarma personelinin üst araması yaptığı, bu esnada personelin başvurana ayakkabılarını çıkarıp yere vurmasını söylediği, bunu yapmayı reddettiği için hastane sevkinin iptal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 24/11/2022 tarihinde hastaneye gideceği esnada jandarma personelinin üst araması yaptığını, bu esnada yanında iki mahpusun daha bulunduğunu ve yalnızca kendisine ayakkabılarını çıkarıp yere vurmasının söylendiğini, bunu yapmayı reddettiği için hastaneye götürülmediğini iddia etmiştir.

3. Samsun İl Jandarma Komutanlığı'ndan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Personelin, mahpus sevkleri sırasında suç, din, dil, ırk ve mezhep temelinde ayırım yapmaksızın herkese eşit ve adil bir şekilde davrandığını, başvuranın bahsettiği tarihte de Kurumdan çeşitli sebeplerle dışarı çıkan tüm mahpuslara aynı güvenlik tedbirlerinin uygulandığını; JGY 456-3 (C) Ceza İnfaz Kurumlarının Dış Koruması ile Sevk ve Nakil Hizmetleri Yönergesinin 24'üncü maddesinin (b) fıkrasında; "tutuklu ve hükümlülerin teslim alınması sırasında öncelikle bu kimselerin yetkili makamlara sevk ve nakli istenen kimseler olup olmadığı fotoğraflı bilgi formlarından veya ceza infaz kurumu tarafından verilen kimlik kartlarından kontrol edilip araştırılarak üstleri ve eşyaları aranır" hükmünün yer aldığını, mahpuslara söz konusu mevzuat çerçevesinde işlem yapıldığını,

b. Mahpusların Kurum dışı çıkışlarında kendilerine, jandarma personeline ve üçüncü kişilere karşı yapabilecekleri olası saldırıları önlemek amacıyla gerekli bütün güvenlik tedbirlerini aldıklarını, ayakkabı topuğunun yere vurulması uygulamasının da rutin bir güvenlik tedbiri olduğunu, zaman zaman mahpusların ayakkabı içine kesici ve delici malzemeler sakladıklarını, söz konusu uygulamayla bunun önüne geçilmeye çalışıldığını ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

4. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

5. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

8. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin (i) bendi kapsamında da özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular incelenmektedir.

9. Başvuran dilekçesinde, hastaneye sevk edilirken jandarma personelinin, kendisine ayakkabılarını çıkarmasını ve yere vurmasının söylendiğini, bunu yapmayı reddettiği için hastaneye götürülmediğini iddia etmektedir. Samsun İl Jandarma Komutanlığı ise, ayakkabı topuğunun yere vurulması uygulamasının rutin bir güvenlik tedbiri olduğunu, böylelikle ayakkabı içine gizlenmiş kesici ve delici malzemelerin tespit edildiğini, söz konusu uygulamanın olası güvenlik sorunlarının önüne geçmek amacıyla yapıldığını ve mevzuata uygun olduğunu ifade etmiştir.

10. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), arama ve kontrole ilişkin içtihatlarında insanlık onuruna ve meşru bir amaca uygun bir şekilde yapılan bir aramanın 3'üncü maddeye uygun olabileceğini ancak aramanın cezaevi güvenliğinin korunması ve suç veya düzensizliğin önlenmesi ile hiçbir bağlantısı bulunmadığında sorunların ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır (AİHM, *Wainwright/Birleşik Krallık*, B.No: 12350/04, 26/12/2006, para. 42). Bununla birlikte, aramanın ilgili yerel düzenleyici çerçeveye uygun olarak yürütülmesi ve küçük düşürücü veya itibarı azaltıcı muameleyle ilişkin hiçbir unsur içermemesi durumunda işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine kanaat getirmektedir (AİHM, *DejnekJPolonya*, B.No: 9635/13, 1/9/2017, para.61-66,75-76).

11. JGY 456-3 (C) Ceza İnfaz Kurumlarının Dış Koruması ile Sevk ve Nakil Hizmetleri Yönergesi'nin 24'üncü maddesindeki “Hükümlü ve tutukluların varış yeri ceza infaz kurumunca teslim alınması sırasında; devriye, varış yeri cezaevi jandarma birlik komutanlığı ve ceza infaz kurumu müdürlüğü tarafından müştereken ayrıntılı üst ve eşya aramaları yapılır.” hükmü yer almaktadır.

12. Yargıtay'a göre ağız, koltuk altı ile ayak, kol, saç arası gibi vücut bölgelerine tıbbi araç kullanılmaksızın bakılması arama hükümlerine tabidir (YCGK, E.2016/800, K.2017/120, K.T:28/2/2017). Bu çerçevede değerlendirildiğinde, ayak bölgesinin herhangi bir tıbbi araç olmadan aranmasının arama hükümlerine tabi olduğu kabul edilmektedir.

13. Somut başvuru, tarafların yazılı görüşleri, ilgili mevzuat ve içtihatlar çerçevesinde değerlendirildiğinde; başvuranın ayakkabısının çıkarılarak ayakkabının topuğunun yere vurulmasının istenmesi uygulamasının arama hükümleri içerisinde değerlendirildiği ve mevzuata uygun olduğu, buna ek olarak Jandarma personelinin bu uygulamasının, mahpuslar açısından suça yönelik faaliyetler ve benzeri durumlarla ilgili riskin önlenmesi amacıyla hizmet ettiği ve güvenliği tesis etmeye dönük özel bir güvenlik tedbiri olduğu, dolayısıyla meşru bir amaç taşıdığı değerlendirilmiştir.

14. Sonuç olarak; başvuranın başvuru dilekçesindeki iddiası ve muhatap İdarenin söz konusu uygulaması bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan gerekçelerle sevk sırasında mahpusların ayakkabılarının çıkarılarak kontrol edilmesinin kötü muameleyle varan bir uygulama olmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

30/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

Ek: 2024/706 M. S. K. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

02.08.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : M. S. K.
Karar Numarası : 2024/706

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmelerin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>